

GAZET'A TRANSILVANIEI.

Gazet'a esse de 2 ori: Mercuria si Sambet'a Fóiea una data pe septemana, — Pretiulu: pe 1 anu 10 fr. v. a. Pentru tieri esterne 15 f. pe unu anu séu 45 doidieleri, or 3 galbini si 3 doidieleri mon. sunatória. Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie ad. de 10 vorbe mari séu mici inserate se ceru 8 cr. Tacs'a timbrala e 30 cr. de fiacare publicare. Fara depunerea acestui pretiu inainte nu se voru mai primi publicari.

Nr. 68.

Braslovu, 30. Augustu 1861.

Anulu XXIV.

Telegramulu Gazetei:

Clusiu, 9. Septembrie n. Reuniunea nóstra literara s'a aprobatu. Caus'a Naseudeniloru si Orlatieniloru cu fondurile si padurile s'a resolutu. In Septemana acésta sunt de a se asteptá ordinatiuni favorítórie pentru dieta.

Cine intarita pe romani asupra magiarilor?

... Gazetele magiare sunt pline de gele si de plansori dela primulu rescriptu catra diet'a unгурésca incóce, nu numai asupra regimului austriacu, dar' si asupra celorlalte colocuitorie natiuni, si mai vertosu asupra capiloru si conducatoriloru loru *), cá candu acestia ar' fi contribuitu la acea mai multu, cumca fratii nostri magiari n'au potutu stórcé totu, ce au poflitu ei, firesce numai pe séma s'a dela regimulu austriacu. —

Lamentulu acest'a atata de amaru si catranitu se vede, catu déca n'ai sci, ai cugetá, ca sunt de peritu si numai acum au perdutu batali'a dela Mohács, si cu dens'a tóta libertatea magiara. —

Caus'a perderei loru, celei mai multu intipuite, decatu adeverate, in Gazetele loru cam de comunu o arunca, mai vertosu asupra regimului, pe care ei nu incetéza cu celea mai grele criminatiuni alu incarcá, ca elu sistematice si apriatu intarita asupra natiunei magiare pe celelalte nationalitati nemagiare **), si credu ca celelalte nationalitati, si anume natiunea romana din Transilvania nu ar' fi alta, decatu unu instrumentu gat'a spre servitiu, in man'a reactionariului gubernu austriacu. —

La frundia si la iérba se jeluiescu, ca romanii ar' fi aceia, carii fratiloru sei magiari le smulgu castigulu capatatu si gata din mana, si prin acea ei isi nimicescu si tóta fericirea s'a venitória, care o potea avé, de tienea ou magiarii la olalta. —

Nu e invinovatire in privinti'a acést'a, cu care se nu incarce in Gazetele sale pe romani, ca acestia se incredu nu magiariloru, ci regimului despotiun austriacu se incredu, cauta fericirea s'a la Austria, nu la diet'a Ungariei.

De voru peri cu totii — cu magiari cu romani cu totu — vin'a va fi a romanului?! —

Cu unu cuventu, dupa ce fratii nostri magiari pórtá — facisiu cu romanii — pe umerii sei desagii lui Iupiteru cu gresielele si peccatele sale celea grele politice la spate, si ale romaniloru celea mici din nainte, asia sunt de orbiti de egoismulu si spiritulu celu necuratu alu suprematisarei, catu neci decatu nu voiescu se si recunósca peccatulu seu celu mare politicu, care si la 1861 'lu patréza cá si la 1848; si ca ei sunt aceia, carii provóca la reactiune pe tóte celelalte colocuitorie nationalitati, si se izoléza pe sene!?

Noi dara fara patima se cautamu, si din fapte patrate se vedimu fratiloru nostri magiari, cine e reactionariu? si cine intarita sistematice si apriatu celelalte nationalitati, si anume pe natiunea romana asupra natiunei magiare?

Noi nu acoperimu neci peccatele regimului austriacu, inse facisiu cu romanii, voi fratiloru magiari sunteti de o mie de ori mai ticalosi si mai peccatosi. —

Fratiloru magiari! aducetive aminte numai bine, ca voi ati vrutu cá cu ail'a prin legile vóstre, nu dicu celea din véculu alu 16, 17, 18 si 19-lea da numai de celea dela anulu 1846—48, a sterge de pe faci'a pamentului pre tóte nationalitatile si limbile celea nemagiare de sub corón'a S. Stefanu, care a recunoscutu ca „regnum unius lingvae imbecile est“ si carii dela tempurile aceluiasi rege, pana la anii cei mai próspeti, mai susu pomeniti, de si numai suferite, inse neamerintiate prin lege cu perire si nevatemate; petrecusera lunga domnitori'a vóstra nationalitate. —

Nu uitati roguve! ca voi carii ve laudati cu propagarea civilizatiunei si propunerea libertatei pentru tóte nationalitatile si limbile de sub corón'a Ungariei, sunteti aceia, carii nu numai natiunea magiara ati facut'o suverana, si limb'a vóstra in tóte ramurile administratiunei politice de susu pana josu, o ati facutu singura limba de administratiune si diplomatica, dara ati facutu, ce n'au facutu asia orbisii cu romanii neci Gothii séu Hunnii cei cá fiarele peduriloru de s-lbatici, séu Gepidele, séu Avarii, séu tocmá cumplittii vostri strabuni magiari pana la 1846; ba neci Germanii dela 1849—1860, voi singuri ati avutu si acela obrazu, si acea anima cumplita si neomenósa, prin legile vóstre dela 1846—1848! a o impune cu sil'a limb'a vóstra si de limb'a besericei romaniloru, demandandu tuturoru mai inaltelor

jurisdictiuni besericesci, nu numai cá tóte matriculele, protocólele si oficiósele corespondenti se le duca singuru numai in limb'a vóstra cea magiara, dara dictatoresce nu v'ati sfiitu, si neci de ómeni nu v'ati rusinatu, neci de Dumnedieu nu v'ati temutu, a delege si unu terminu de puçinei ani, dupa care se nu'i fia iertatu neci preotulu romanu, neci celui de alta nationalitate nemagiara, a vestire in beserica s'a si din catedr'a s'a, cuventulu lui Dumnedieu in limb'a poporului si a natiunei sale, de catu singuru numai in limb'a vóstra cea magiara. —

Si asia sistematice ne ati persecutatu si v'ati nevoitu a sterge de pe faci'a pamentului tóte nationalitatile si limbile nemagiare de sub corón'a regatului Ungariei.

Punetive acum man'a pe anim'a vóstra, fratiloru magiari; cunoacetive peccatulu celu in contra spiritulu santu patratu; si punetive intr'unu statu asia tristu, precum ne ati pusu pe noi, facisiu cu voi, socotiti, óre putut'o fi o cauza mai drépta, si mai mare de a ve uri, si de a ve socoti pe voi de cei mai mari dusimani si asupritori ai nationalitatei si limbei nóstre, si ai celorlalte nationalitati?

Socotiti si judecati dreptu, ca standu ionegabilu adeverele faptelor vostre acestoru neomenóse, pututau avé lipsa natiunea romana, séu alte natiuni nemagiare, cá regimenulu austriacu se le intarite asupra vóstra? au nu voi in faptele acestea sunteti cei mai mari, cei mai invederati, si cei mai sistematice reactionari si intaritatori de tóte celelalte nationalitati nemagiare asupra vóstra cu indiscret'a vóstra tractare? —

Si apoi ve intrebú — spunetimi, ce sunt legile vóstre dela 1848, care voi — fara noi — partea cea mai mare a impopolatiunei Transilvaniei — prin terorismu le-ati facutu si le-ati decretatu, alta, decatu ca eu o tresura de condeiu se stergeti de pre faci'a regatului Ungariei si a partiloru lui tóte nationalitatile colocuitorie cu voi, si limbile? si se faceti unu „magyar nemzetegység“ contopiudule pre acelea in natiunea vóstra cea magiara, prin mediulócele la care legile vóstre celea cu doi, trei ani mai nainte facute, si a carora santionare, eara dela unu rege prea bunu, dara tare terorisatu si prin revolutiune alungatu din tronulu si residentia s'a, o ati storsu si care voi si acum precum regimului austriacu, asia si celorlalte nationalitati cu poterea — déca ati poté — si nu cu mai puçinu terorismu ve siliti a ni le impune; — spunetimi dicu: ce sunt legile vóstre acelea din 48, decatu continuarea tendintiloru vóstre celoru mai neomenóse, de a uicide tóte limbile nemagiare, si se contopiti tóte nationalitatile nemagiare intr'a vóstra, si prin acést'a silnica amalgamisare se ve intariti numai nationalitatea vóstra cea magiara, si se faceti pe séma vóstra — cum diceti voi — o Ungaria tare si mare, dela Leitha pana la Marea adriatica si Marea négra?!

De acea nu s'a sfiitu neci diet'a Ungariei din 1848 a pronuncia, ca si unirea Ardélului cu Ungaria se face pe bas'a „nemzetegységului“ si a esclude pe toti aceia dela dreptulu de a poté fi alesi de deputati, carii nu sciu limb'a vóstra magiara. —

Intrebú si aici, putut'au fi unu reactionariu mai mare, care se fia in stare mai tare a intarita pe tóte celelalte natiuni nemagiare, asupra natiunei vóstre, si a stirni mai mare neincredere asupra vóstra, decatu legile vóstre celea din 48?! —

Si candu voi mortisaiu stati, cá si regimenulu austriacu si tóte alte natiuni nemagiare se primimu si se se supunemu neconditionatu la nesce legi cá acestea, nimicítórie de tóte alte nationalitati nemagiare, aveti inca obrazu a mai vorbi prin Gazetele vóstre, si a mai amagi lumea, ca voi prin legile acestea ale vóstre, ati datu tuturoru nationalitatiloru drepturi — cá si vóá — egale; ca voi faceti fericite de comunu tóte nationalitatile, pe cari vreti ale contopi in voi.

Aveti obrazu a ne invinui, ca nu ne incredemu in voi, fratiloru magiari, carii — cum diceti voi — ne sunteti asia mari voitori de bine? —

Nu ve sfiiti — atunci, candu apromisiunile, frasele si cuventele vóstre, de prin jurnalele vóstre, ba din legile vóstre din 48, nu sunt pentru natiunea romana alta, de catu muscatur'a acea insielatória, cu care pescariulu si-a acoperitu unghiti'a s'a, in care vrea se se acatie pescii cei nebagatori de séma de vreunu periculu. —

Aveti sufletu si obrazu a ne pune intrebarea: „Nu erá mai bine a strigá cu glásulu a loru 15 millióne independenti'a patriei cu ori ai

*) Kolo'svári Közlöny din 30. Iuliu 1861 Nr. 119.

**) Pesti Napló 28. Iuliu 1861 Nr. 172.

